Выходить у Львовѣ що дня (кромѣ недѣль и гр. кат. святъ) о 5-ой годинѣ по полудни.

Администрация и Експедиция пôдъ ч. 8 улиця Чарнецкого.

Редакция ул. Францисканьска ч. 10, двере 10.

Письма приймають ся лишь франкованѣ.

Рекламации неопечатанѣ вôльнѣ вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Газеты Львôвскои“.

Предплата у Львовѣ: въ Администрации „Газеты Львôвскои“ и въ ц. к. Старостахъ на провинции

на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року . 1 зр. 20 к.
на четверть року . . 60 к.
мѣсячно . . . . 20 к.
Поодиноке число 1 кр.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на четверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . . . 45 к
Поодиноке число 3 кр.

Ч. 110. Пятница 17 (29) Мая 1891. **Рôкъ I.**

Порядки на нашихъ торгахъ.

Зъ рôзныхъ сторôнъ зачуваемо жалѣ, що на торгахъ по нашихъ мѣстахъ и мѣсточкахъ дѣють ся всѣлякі надужитя, вымѣренѣ лишь на то, що бы селянъ, котрѣ приѣздять на торгъ обтуманити и, коли вже не силомôць вырвати имъ товаръ зъ рукъ, то бодай вымантити его за пôвдармо. Не потребуемо тутъ чей розказувати, якъ то у насъ купцѣ жиды умѣють зручно на вазѣ и мѣрѣ туманити людей сѣльскихъ, все одно, чи они имъ щось продають, чи щось вôдъ нихъ купують. Найгôрша бѣда для тыхъ, що приносять збôже на продажь, а купець важить его на децимальнôй вазѣ. Селянинъ на тôй вазѣ, хочь ему очи выколи, не розумѣе ся и приймае все, годить ся на все, що ему скажуть. Селяне видять свою кривду и бѣду та домагають ся вже вôдъ давна выданя такои книжочки популярнои, котра бы ихъ научила пôзнавати ся на вазѣ, але зъ выданемъ такои книжочки якось нѣхто не спѣшить ся. Звѣстный такожь фактъ, що жидôвскі купцѣ по мѣстяхъ, коли имъ того потреба, роблять по примѣру великихъ торговельникôвъ змову и пôсля потребы або женуть товаръ высоко въ цѣну, або знижають его такъ дуже, що селянинъ радъ нерадъ мусить его позбувати ся за пôвдармо, щобы лишь роздобути бодай пару крейцарôвъ, якъ каже, на тонку соли.

На все то лихо треба бы придумувати якусь раду, але поки що хочемо тутъ лишь на оденъ звычай звернути увагу, якій у насъ практикуе ся загально по всѣхъ мѣстахъ и мѣсточкахъ зъ кривдою не лишь для селянъ але и для тыхъ людей, що жиють въ мѣстѣ и обмеженѣ лишь на продукцию селяньску, на такѣ продукты якъ: сыръ, масло, яйця, молоко, сметана, дрôбъ и т. д. Вже досвѣта, скоро лишь селяне выбрались въ торговый день до мѣста и мають надôйти на торгъ, выходять вже далеко поза мѣсто жиды и жидôвки, уставляють ся тамъ на догôдныхъ мѣсцяхъ и вже не перепускають нѣкого, не поторгувавши бодай у него. Ще до мужчинъ не таку мають смѣлôсть, бо все таки боять ся ихъ силы, але най имъ попаде ся въ руки селянка, то вже не выпустять еи зъ рукъ, поти, поки бодай не вымучать еи якъ тоту курку, котру она несе на продажь, а котру такъ общупають на всѣ боки, такъ обдують на нѣй пѣре, що она лишь на пôвъ ще жива пригодить на торгъ. Тѣ позамѣскі купцѣ дають селянамъ, розумѣесь, таку цѣну, якъ самѣ хотять, деруть ся зъ ними сварять и лають, доки ажь селянинъ зъ однои стороны не хотячи марнувати часу, зъ другои боячись якои немилои пригоды и придержуючись тои засады, що першій купець найлѣпшій, не вôдступить имъ свого товару за таку цѣну, аку они ему накинули. Такъ торгують тѣ купцѣ поза мѣстомъ до 9 або 10 години, а вôдтакъ вертають зъ товаромъ до мѣста и тамъ перепродують его мѣскимъ людемъ за таку цѣну, яку знову самѣ схотять наложити. Такъ практикуесь у насъ подвôйне вызыскуванє людей несовѣстными купцями, на однôмъ и тôмъ самôмъ товарѣ. То дѣесь у насъ загально по всѣхъ майже мѣстахъ и мѣсточкахъ. Въ Коломыи видѣли мы н. пр. жида, котрый очевидно мусѣвъ взяти въ аренду мѣсце за великимъ мостомъ на Прутѣ, де стоить завсѣгды и перекуповуе лише самѣ покладки; то само дѣесь въ Станиславовѣ при головныхъ трактахъ за мѣстомъ, то само маемо и въ Тернополи и въ загалѣ всюды.

Чи нема вже на таке поступованє нѣякои рады. Може бы свѣтлѣ Магистраты нашихъ мѣстъ зволили вглянути въ ту справу, та установили якійсь бôльшій надзôръ поза мѣстомъ и вызначили кары на тыхъ, що допускають ся такого вызыскуваня на купнѣ и продажи; прецѣ черезъ те терплять не лише самѣ селяне и звычайнѣ собѣ горожане, але хочь бы отцѣ мѣста та ихъ родины.

Справы краевѣ.

(Домы поправы и примусовои працѣ). Послѣдной сесии припоручивъ Соймъ Выдѣлови краевому, вышукати въ середнôй части краю вôдповѣдный просторъ для маючои оснувати ся поправчои кольонии для нелѣтныхъ злочинцѣвъ и выготовивши вôдповѣдный плянъ такои кольонии, предложити его вразъ зъ обчисленемъ коштôвъ Соймови. Заразомъ поручивъ Соймъ вышукати вôдповѣднѣ обшары для заведенъ примусовои працѣ и домôвъ поправы для старшихъ мужескихъ злочинцѣвъ и людей призначеныхъ на поправу.

Порадившись зъ комисiею рôльничою, оголошуе теперь Выдѣлъ краевый, що хотячи заложити у всхôднôй Галичинѣ кольонию на 300, въ захôднôй на 200 мужчинъ, а въ середнôй на 150 недолѣткôвъ, глядить вôдповѣдныхъ до того обшарôвъ. Обшарь, потрѣбный на помѣщенє всхôдно-галицкого заведения карного на 300 мужчинъ, повиненъ мати вôдъ 600 до 900 моргôвъ, въ тôмъ 10% пасовискъ и сѣножатей, а крôмъ того 200 до 250 моргôвый лѣса, и мусѣвъ бы лежати въ однôмъ зъ слѣдуючихъ повѣтôвъ: Львôвъ, Рудки, Городокъ, Жовкôвъ, Золочѣвъ, Жидачѣвъ, Дрогобичь, Самбôрь або Стрый. Кольония въ захôднôй части краю, обчислена на 200 вязнѣвъ, потребуе обшару на 400 до 600 моргôвъ, въ тôмъ 10% сѣножатей и пасовискъ, а крôмъ того 150 до 200 моргôвъ лѣса и мае лежати въ повѣтахъ: Новый Санчь, Новый Торгъ, Грибôвъ, Горлицѣ, Лиманова, Коросно, Ясло, або Тарнôвъ. Въ конци кольония для 150 нелѣтныхъ переступникôвъ, потребуе обшару на 150 до 200 моргôвъ, въ тôмъ 10% сѣножатей и пасовискъ, а до того 50 до 80 моргôвъ

Тучѣ и грады.

(Конець).

Пôзнавши всѣ роды блыскавокъ, придивѣмъ ся теперь, якъ повстае грôмъ або тôй гукъ, якій выкликуе блыскавка у воздусѣ. Коли искра електрична (блыскавка) перелѣтае черезъ воздухъ, то лишае въ нѣмъ по собѣ порожне мѣсце, въ котре воздухъ зô всѣхъ бокôвъ дуже скоро и сильно впадае и робить лоскôтъ. Але то порожне мѣсце робить ся не вôдъ разу въ однôй лишь точцѣ або и всюды, лишь постепенно и такъ довго, якъ довго летить блыскавка. Требажь знати, що блыскавка коли перелѣтае черезъ всѣлякі верствы хмаръ, може иногдѣ бути на 6.000 метрôвъ (мало що не милю) довга. Вѣдповѣдно до тои довготы мусить отже и довго гримѣти. Теперь же треба ще и то зважити, що свѣтло доходить до насъ борше зъ якогось мѣсця якъ голосъ зъ того самого мѣсця; мы видимо насампередъ блыскавку а вôдтакъ ажь чуемо грôмъ. Коли блыскавка летить просто насъ и паде десь близько насъ въ землю, то мы чуемо тогды грôмъ вôдъ разу; колижь блыскавка летить передъ нами на скôсъ, н. пр. вôдъ заходу на полудне, то мы чуемо зъ разу лишь слабый гуркôтъ, вôдтакъ чимъ разъ сильнѣйшій, а найсильнѣйшій ажь тогды, коли она долетить въ то мѣсце, зъ вôдки вôдъ неи до насъ найпростѣйша дорога; вôдъ сего мѣсця зачинае гуркôтъ для нашого уха знову слабнути, ажь наконецъ зовсѣмъ тихне. Голосъ несесь по 340 метрôвъ на секунду скоро; коли отже блысне, а мы зачнемо заразъ рахувати секунды, доки ажь не зачуемо першого грому, то можемо зъ того обчислити, якъ далеко есть вôдъ насъ блыскавка а зъ нею и сама туча. Наконець треба и то зважити, що воздухъ не всюды есть однаково густый, блыскавка перелѣтае то густѣйшѣ, то рѣдшѣ мѣсця воздуха и зъ вôдси то походить, що грôмъ не гудить однымъ голосомъ а гуркотить.

Блыскавки и громы а зъ ними сильнѣ зливы и грады складають ся разомъ на тучу. Цѣкава рѣчь, що тучѣ бувають по найбôльшôй части по полудни, понадъ вечеръ а лишь дуже рѣдко досвѣта и передъ полуднемъ. Причиною того есть то, що теплою порою около полудня творять ся найскорше тучевѣ хмары. Мѣхурцѣ водной пары пôднимають ся тогды найскорше въ гору, труть собою о воздухъ и стають ся черезъ то сильно електричнѣ; коли вôдтакъ подôйдуть значно въ гору а на нихъ завѣе тамъ студенымъ горѣшнымъ воздухомъ, то они скуплять ся дуже скоро въ одну велику хмару, котра заразъ цѣла покрыесь електричностію. Найже вôдтакъ вѣтеръ нажене и другу таку хмару, то и заразъ есть туча; хмара насуваесь на хмару а зъ однои летять заразъ блыскавки на другу. Понадъ вечеръ поднимаесь вже пара слабше въ гору и длятого звычайно на вечеръ проясниесь а до всходу сонця бувае небо таки зовсѣмъ чисте и ажь въ день зачинае засуватись хмарами.

Такожь бувають у насъ тучѣ лишь лѣтомъ, въ пôвнôчно всхôднôй Европѣ такожь часто и зимою а то длятого, що н. пр. въ Англии и Скандинавии есть зимою вôдъ моря значно теплѣйше, якъ у насъ. Тотѣ зимовѣ тучѣ въ тыхъ краяхъ суть небезпечнѣйшѣ, бо хмары тучевѣ идуть тамъ тогды дуже низько понадъ землю. Въ сторонахъ, де суть великѣ пустынѣ, де не творить ся пара, тамъ нема и хмаръ, нема дощу, нема и тучь. Такъ бувае въ пустыни Сагара въ Африцѣ, въ пустыни Гобе, въ Перу и т. д. Чимъ дальше на пôвночь тымъ рѣдше бувають тучѣ, ажь на самôй пôвночи около бѣгуна нема ихъ зовсѣмъ. Чимъ бôльша бувае спека, тымъ сильнѣйшѣ суть тучѣ. Найчастѣйше бувають тучѣ въ першôй половинѣ червня и въ другôй половинѣ липня. Туча жене горою дуже скоро, бо робить

лѣса. Она мае лежати въ однôмъ изъ слѣдуючихъ повѣтôвъ: Ряшѣвъ, Ярославъ, Чешанôвъ, Перемышль, Мостиска, Дрогобичь, Самбôръ або Стрый.

Рôля мае бути середнои доброты, надаюча ся до робôтъ меліораційныхъ, котрй можна бы перевести ручною працею вязнѣвъ; лѣсъ мае бути мѣшаный такъ, щобы мôгъ доставити матеріялу на паливо, будôвлю и до переробленя въ робôтняхъ. Кождый обшаръ мае становити о скôлько лишь можна оденъ комплексъ, мусить лежати въ здоровôй околици, мати здорову воду до питя и купелѣ, легку комунікацію зъ зелѣзницею и войсковымъ ґарнізономъ.

Властителѣ обшарôвъ, вôдповѣдаючихъ наведенымъ вымогамъ, бажаючи спродати ихъ на цѣли рôльничихъ кольоній, мають внести свои оферты найдальше до дня 1 липня с. р. до Выдѣлу краевого. Въ офертахъ мае подрôбно означитись положенѣ, розмѣръ, скôлькôсть и якôсть замешкалыхъ будынкôвъ, цѣна предкладанои на спродажь маєтности вразъ зъ выказомъ тягарôвъ гіпотечныхъ. Непринятй оферты зверне Выдѣлъ краєвый до 3 мѣсяцѣвъ, а принятй предложать ся до затверджени Соймови и опôсля закуплять ся на край.

Заразомъ ухваливъ Выдѣлъ краєвый вôднести ся до Намѣстництва зъ запытанемъ, чи правительство не схотѣлобы вôдпродати репрезентаціи краю на згаданй кольоніи одною зъ посѣлостей, належныхъ до доменъ державныхъ, взглядно до реліґійного фонду и пôдъ якими условіями, а до того, якою сумою зъ державного скарбу причинило бы ся оно до тыхъ кольоній.

О выготовленє пляну рôльничихъ кольоній, ухваливъ Выдѣлъ краевый просити дра Генриха Ясеньского, дѣдича въ Жовковскôмъ, котрый вже минувшого року выдавъ въ тôмъ предметѣ брошуру о реформѣ краевыхъ вязниць.

Рада державна.

Комісія буджетова палаты пословъ закôнчила свои нарады надъ буджетомъ міністерства просвѣты и розпочала дебату надъ буджетомъ міністерства рôльництва. Годить ся зазначити, що сего року п. Міністръ просвѣты не стрѣтивъ нѣгде. навѣть у нѣмецко-клерикальнои партіи, такои опозиціи, якъ то бувало давнѣйшими роками. Навѣть порушена п. Герольдомъ справа змѣны закона шкôльного не довела до нѣякого спору, бо п. Міністеръ вôдповѣвъ коротко на то, що такои справы не можна отъ такъ лишь мимоходомъ тыкати, и на тôмъ все закôнчилось. Тутъ мусимо згадати ще про одну справу, котру мы въ своѣмъ часѣ лишь коротко зазначили, а єсть то справа заповѣдженои пос. Романчукомъ резолюціи въ справахъ шкôльныхъ, котру то справу у насъ очевидно зле зрозумѣли, або хибно єи представили. Рѣчь прецѣ звѣстна, що вступленє рускихъ пословъ на иншу якъ доси дорогу политичнои дѣяльности не настало на пôдставѣ якоись обовязуючои умовы, а коли клюбъ рускій повѣдомивъ о згаданôй резолюціи и коло польске, то очевидно лишь длятого щобы спôльно дѣлати. Найлѣпшимъ доказомъ на то, що треба такъ ту рѣчь понимати, єсть то, що коли коло польске обѣцяло пôдперти одну часть жаданъ пос. Романчука а що до другои заявило, що не потреба домашныхъ спорôвъ выволѣкати передъ Раду державну и вôдтакъ пос. Мадейскій пôдперъ въ комисіи жаданє пос. Романчука, то сей взявъ назадъ свою резолюцію, хочь мôгъ бы бувъ єи таки поставити, коли бы бувъ уважавъ, що то буде лѣпше. Зъ сеи справы не потреба отже высновувати нѣякихъ хибныхъ а безосновныхъ здогадôвъ, бо чей можна повѣрити, що рускй послы, якъ лишь найлѣпше умѣють, будуть заступати въ Радѣ державнôй интересы Русинôвъ.

Переглядъ політичный.

Оногды по полудни вôдбуло ся перше мериторичне засѣданє въ справѣ торговельнои умовы зъ Швайцаріею. Переговоры потревають довше, бо треба побороти много трудностей.

Вѣсть о маючôмъ незадовго вôдбути ся зарученю россійского наслѣдника престола пôйшла мабуть зъ того, що царь приказавъ свому сынови скоротити свою подорожь по Сибири и вертати скорше домôвъ. О зарученю єго зъ грецкою княжною нема и бесѣды.

Въ Россіи переводить ся теперь нова реформа въ войску, котра мае улекшити мобілізацію арміи на случай войны. Ото въ головнôй управѣ интендантуры мае завести ся окремый вôддѣлъ мобілізаційный. Вôддѣлъ той мае прискорити всѣ вступнй роботы интендантуры до готовости военнои.

Въ Нанкінѣ въ Хинахъ утворилось, здаєсь, якесь тайне товариство, котрого цѣлею єсть убивати христіянъ. Мабуть заходомъ того товариства напала тамъ товпа Хинцѣвъ и зрабувала всѣ домы христіяньскй а христіяне ледви спаслись бѣгствомъ вôдъ смерти.

Новинки.

— **Громадѣ Рожанка нижна** повѣта стрыйского удѣливъ Є. Вел. Цѣсарь зъ приватныхъ фондôвъ 100 зр. запомоги на будову школы.

— **Куратором стіпендійнои фондаціи** им. Товарницкихъ, именовано п. Володислава Товарницкого, комісаря староства въ Сяноку.

— **Кондукторы державныхъ зелѣзниць** внесли до Палаты пословъ петицію о полѣпшенє ихъ быту. Петицію доручать делеґаты кондукторôвъ дня 30 с. м. галицкимъ посламъ у Вѣдни зъ просьбою, щобы они єи пôдперли.

— **Нова аптика.** Намѣстництво призволило на вôдкрытє новои аптики въ Мединичахъ, повѣта дрогобыцкого. Бажаючй убѣгати ся о концесію на тоту аптику, мають внести подання до дрогобицкого Староства найдальше до 30 червня с. р.

— **Зелѣзницѣ зъ Тернополя до Копычинець и зъ Станіслава до Сиготу** вже, здаєсь, мають будуватись, бо въ минувшôмъ тыждни объѣздивъ обѣ трасы оденъ зъ высшихъ инспекторôвъ ґенеральнои дирекціи зъ кôлькома инжинірами, котрй мають розпочати вже въ найблизшôмъ часѣ початковй працѣ технічнй. На начальникôвъ тои будовы призначено двохъ Нѣмцѣвъ.

— **Велика градова туча** навѣстила въ недѣлю села самбôрского повѣту: Ґадловичѣ, Кульчицѣ, Шаде, Сѣлець, Городище, Кранцберґъ, Дубляны, Бабина, Ступниця, Котôвня и Громада Дольна приналежна до Самбора. Шкода єсть дуже значна.

— **Зъ Гумниск подъ Березовомъ** доносять, що къ збôжу показуе ся тамъ новый шкôдникъ, маленькій червоный хробачокъ, котрый пôдгризае стебло, черезъ що колось усыхае. Хробачокъ той кинувъ ся головно на озимй жита.

— **Въ селѣ Ленкôвцяхъ** на Буковинѣ, коло Черновець убивъ бувъ хтось ще въ 1887 р. стару селянку та ще въ звѣрскій способъ збезчестивъ єи. Слѣдство ведене тогды не выкрыло виновника и ажь теперь по четирохъ рокахъ показалось, що убійникомъ селянки бувъ єи зять Федôръ Бриякъ, котрого и арештовано дня 18 с м.

— **Въ кульпаркôвскôмъ шпитали** для божевôльныхъ стала ся сими днями така пригода: Коли недужого Ивана Назаркевича, що терпить на напады епілепсіи и дôстае хвилево фуріяцтва, ведено зъ саду до салѣ, вырвавъ ся вôнъ наразъ вôдъ сторожѣвъ, выважививъ дверѣ до шевскои робôтнѣ, и вхопивши тамъ шевскій ґнипъ, хотѣвъ утечи зъ заведеня, та грозивъ смертію кождому, кто бы поваживъ ся до него приступити. Зъ тяжкою бѣдою удало ся вырвати ґнипъ зъ єго рукъ и притôмъ ранивъ вôнъ тяжко въ руку одного зô сторожѣвъ, Войтѣха Рахеля.

— **Инфлюенца** ширить ся въ Лондонѣ чимъ разъ бôльше. Въ послѣднôмъ тыждни померло на ню 319, а въ передпослѣднôмъ 266 особъ.

— **Нова жидôвска кольонія въ Америцѣ.** Зъ Парижа доносять, що баронъ Гіршъ закупивъ въ Арґентинѣ въ полудневôй Америцѣ 5 міліонôвъ акрôвъ землѣ и хоче поселювати на нѣй жидôвъ, котрыхъ выганяють зъ Россіи. Кольонізація мае переводити ся постепенно и поволи а для перевозу жидôвъ будуть установленй окремй комітеты въ Гамбурзѣ и другихъ мѣстахъ портовыхъ.

— **Експльозія въ поѣздѣ зелѣзничôмъ.** На шляху зелѣзницѣ мѣжь мѣстами Йоркомъ а Терріґавномъ въ

на годину 6 до 7 миль, значить ся, холодный вѣтеръ жене горою тучевй хмары далеко скорше, якъ гнавъ бы хмарами теплый вѣтеръ доломъ. При тôмъ бувае, що горы або лѣсы стають на перешкодѣ, а тогды туча обминае и перескакуе деякй стороны а лютить ся въ другихъ, або засягае лишь краями. Зъ вôдси то также, здаєсь. походить, що градъ сыплесь звычайно лишь довгими пасами а нѣколи не спадае на широкй просторы, хочь о градѣ ще не зовсѣмъ стало ясно, длячого вôнъ паде лишь вузкими смугами.

Найцѣкавѣйше але и найтруднѣйше до поясненя єсть пытанє, зъ вôдки береся градъ? Первѣстно поясняли собѣ люде повставанє граду такъ: мѣжь двома тучевыми хмарами пороблять ся зъ пары черезъ студѣнь маленькй зеренця леду, котрй безустанно притяганй електричною силою хмаръ то прискакують до нихъ то вôдскакують; до нихъ намерзае вôдтакъ ще бôльше пары и они стають все бôльшй и не можуть удержатись у воздусѣ та спадають. Теперь же поясняєсь творенє граду инакше. Звѣстно, що вода може значно бôльше остудити ся, якъ ажь до тои точки, въ котрôй мерзне, а все таки не замерзае, але скоро єи тогды доторкнути ся, то зъ неи въ однôй хвили робить ся лѣдъ. То само, кажуть, дѣєсь и зъ парою у воздусѣ; она остудить ся въ горѣ дуже значно, але ще не замерзае. Скоро ще высше понадъ нею пороблять ся дрôбонькй пласточки снѣгу и стають спадати на ту долѣшну пару, то она въ однôй хвили доокола нихъ мерзне и такъ творять ся зерна граду. Коли долѣшна остуджена верства пары єсть тоненька, то тогды творять ся лишь такъ званй „крупки"; колижь та верства єсть дуже груба, то зерна бувають дуже великй а навѣть спадають цѣлй куснѣ леду. При тôмъ треба ще и то мати на оцѣ, що неразъ дуже студеный вѣтеръ, котрый впромъ пôднимае ся дуже высоко въ гору заморожуе тамъ пару и робить зъ неи тотй першй завязки до зеренъ граду.

Длячогожь однакъ якъ разъ въ найбôльшу спеку разомъ зъ тучею проявляесь и градъ. Се дасть ся такъ пояснити: Въ тôй хвили, коли настала туча и почали спадати першй каплѣ грубого дощу, робить ся у воздусѣ порожне мѣсце, въ котре впадае студеный воздухъ и робить доокола остуденѣвшу пару ще студенѣйшою и тымъ способомъ прискорюе творенє зеренъ граду.

Остае намъ ще пояснити, длячого иногдѣ спадають цѣлй куснѣ леду и зъ вôдки той шумъ пôдчасъ граду? Се рѣчь вже легка пояснити: зерна не творять ся всѣ однакй, але одни меншй, другй бôльшй; меншй спадають поволѣйше, бôльшй скорше. Бôльшй стрѣчають по дорозѣ меншй, злѣплюють ся зъ ними и такъ творять цѣлй грудки. Шумъ знову пôдчасъ граду повстае зъ того, що зерна бють ся объ зерна и роблять тымъ той шумъ, котрый черезъ вѣтеръ стае ще сильнѣйшій.

Абы забезпечити ся вôдъ громôвъ выдумали вже люде способъ. На то суть „громозводы", зелѣзнй дручки, котрй уставляють ся на высокихъ будынкахъ и вôдъ котрыхъ идуть дроты въ землю. Тй дручки притягають блыскавку (искру електричну) и она збѣгае вôдтакъ зъ нихъ по дротахъ ажь въ землю. Також уважае ся на то, щобы пôдчасъ тучѣ не ставати пôдъ дерева, не отвирати вôконъ, не палити въ печи и т. д. словомъ не спроваджувати грому на себе самого. Але на шкоду яку робить градъ не можна нѣчого придумати и градовои тучѣ не вôдверне певно нѣякій знахорь нѣяка чарôвниця, бо то просто не въ людской силѣ и лишь темнота нашого народу винна тому, що суть ще люде котрй въ то вѣрять. На забезпеченє вôдъ градовои шкоды придумано однакожь такй товариства, котрй зложивши великй грошѣ вертають шкоду пошкодованому, але тогды, коли вôнъ имъ за то платить, значить ся забезпечуесь у нихъ. Товариства тй рахують або на зыскъ або на страту; коли у нихъ богато людей забезпечуесь а шкôдъ богато нема, то они мають

Америцѣ настала дня 19 с. м. въ поѣздѣ зелѣзничôмъ пôдчасъ ѣзды експльозія дінаміту. Вôдъ тои експльозіи погибло на мѣсци двохъ Американцѣвъ и вôсьмохъ Италіяньцѣвъ а дуже богато особъ есть тяжко пораненыхъ.

Всячина.

— **Кôлько зелѣзниць есть на свѣтѣ.** Зъ кôнцемъ осьмои десятки сего столѣтя т. є. зъ днемъ 31 грудня 1879 р. выносила довгота всѣхъ зелѣзниць будучихъ въ руху на цѣлôй земли 350.031 кільометрôвъ, а при кôнци девятои десятки, значить ся, зъ днемъ 31 грудня 1889 р. вже 597.767 кільометрôвъ, то єсть, за послѣдный десятокъ лѣтъ прибуло зелѣзниць на 245.731 кільометрôвъ. Припустѣмъ, що зъ кôнцемъ сеи десятки прибуде така сама довгота сѣти зелѣзничои, якъ въ послѣднôй десятцѣ, то зъ кôнцемъ нашого столѣтя, значить ся зъ 31 грудня 1899 р. буде довгота всѣхъ зелѣзниць выносити майже 845.000 кільометрôвъ (около 112.666 миль) або бôльше якъ 12 разôвъ тôлько, кôлько выносить обемъ цѣлои землѣ и бôльше якъ два разы тôлько, кôлько зъ землѣ до мѣсяця. Найбôльше зелѣзниць есть въ Сполученыхъ Державахъ пôвнôчнои Америки и тамъ ихъ все ще найбôльше будує ся. Попри сполученій державы показують найбôльшій прирôстъ зелѣзницѣ въ Канадѣ и въ Мексіку. По Америцѣ иде Европа, и тутъ найбôльше зелѣзниць має Нѣмеччина. Сума закладового капіталу, ужитого на всѣ зелѣзницѣ цѣлои землѣ выносила въ 1889 р. кругло 128 и пôвъ міліона мѣліярда марокъ а лишь въ тôмъ однôмъ роцѣ збôльшилась о 7 міліярдôвъ марокъ.

Господарство, промыслъ и торговля.

Матка збôжева яко спосôбъ на мыши и мухи.

Якъ велику шкоду роблять мыши въ поли, знають то нашѣ господарѣ найлѣпше, бо вôдъ кôлькохъ лѣтъ не можуть собѣ дати зъ ними рады. Доси не було доброго способу, якимъ бы мышей можна зъ поля позбути ся. Ще найлѣпше, показалось, троити ихъ аршеникомъ. Але аршеникъ небезпечна отруя, не можна єи анѣ продовати анѣ не легко кому небудь купити, а хочь бы хто и мавъ аршеникъ, то мусить бути дуже осторожный, щобы нимъ не потроити домашныхъ звѣрять, або щобы таки й хто зъ людей нимъ не отроивъ ся. Аршеникъ мѣшають до тѣста и розкидують его на мыши по поли. Далеко простѣйшій и зовсѣмъ дешевый спосôбъ подає оденъ господарь нѣмецкій, котрый выпробовавъ его самъ у себе. Той господарь розказує такъ: „Я пробовавъ вже всѣлякихъ способôвъ на мыши, але якось нѣчо або хиба дуже мало помагало. Ажь припадкомъ прийшовъ я на такій спосôбъ: На однôмъ ланѣ середъ поля, на котрôмъ було множество мышей, побачивъ я, що заразъ, скоро лишь жито зежали, число мышей значно зменшило ся. Такъ само въ зимѣ и весною не було на тôмъ поли майже зовсѣмъ мышей. Я знайшовъ на нѣмъ кôлька штукъ неживыхъ и хотѣвъ переконати ся, зъ чого они погибли та розпоровъ ихъ. Въ жолудку тыхъ мышей знайшовъ я крôмъ останкôвъ зъ зеренъ жита и зеленыхъ ростинъ, ще и кôлька кусникôвъ зъ такъ званои матки збôжевои, котрои торôкъ було дуже богато въ житѣ. Вôдъ того часу звернувъ я увагу на дѣлане матки збôжевои и теперь на пôдставѣ довголѣтныхъ досвѣдôвъ можу смѣло сказати: Матка збôжева дана мышамъ въ бôльшôй скôлькости убиває ихъ на певно. Смерть настає досыть скоро. Мыши однакожь не хотять ѣсти чистои матки, хиба що ихъ голодъ змушує до того; колижь до звычайнои муки домѣшати четверту або пяту часть муки зъ матки збôжевои та зробити зъ тои мѣшанины тѣсто, то мыши ѣдять его охотно. Тѣсто то выкликує въ мышахъ якусь хоробу, котра убиває ихъ по 8 до 26 дняхъ. Въ тôмъ часѣ мышь вже нѣчого не ѣсть, ходить здута и бѣгає чимъ разъ поволѣйше, ажь наконецъ паде безсильна на землю и гине. Навѣть въ такôмъ случаю, коли домѣшати до звычайнои муки лишь 20-ту або 30-ту часть муки зъ матокъ, то она ще помагає, забиває въ самицяхъ и зганяє зъ нихъ плôдъ и молоденькî мышенята приходять неживî на свѣтъ“.

Тôлько розказує той господарь. Спосôбъ сей варто спробовати и колибъ показалось, що вôнъ добрый, загально его уживати. Така проба не коштувала бы нѣчого, бо матокъ може призбирати собѣ каждый господарь на колосю жита, а щобы каждый знавъ, що то таке матка збôжева, то заразъ тутъ розкажемо: Часто буває, що на колосѣ жита, рѣдко на волоти вôвса, выростає замѣстъ зерна якесь инше тѣло, що выстає зъ помѣжь плѣвокъ зерновыхъ якъ довгій твердый рôжокъ темносѣрои або фіолетовои барвы. Той рôжокъ то матка збôжева (Clavicers purpurea). Есть то рôдъ грибка, зъ родины ядренникôвъ, котрый въ мокрыхъ лѣтахъ кидаєсь на зерно, приголомшить его и самъ на нѣмъ выросте. Коли доспѣє, спадає зъ колоса на землю, и тутъ выростає зъ него на весну другій маленькій грибокъ, зъ червоными головками, завбôльшки головки вôдъ шпильки. Тотѣ головки мають въ собѣ зародокъ новыхъ матокъ. Матка збôжева має въ собѣ якусь отрую, котра для звѣрятъ и людей есть шкôдлива. Коли въ житѣ знайдесь богато матокъ, а его не вычистити и змолоти зъ матками на муку, то мука така стаєсь дуже шкôдлива и люде можуть вôдъ неи умирати. Страва зъ такои муки або хлѣбъ приводять нудкôсть, блювоту, прочищене, загальне ослаблене, а по довшôмъ уживаню такои муки и смерть. Чоловѣкъ затроєный такою мукою зъ матками, достає такого чувства на тѣлѣ, якъ колибъ по нѣмъ мурашки лазили, опôсля зачинає цѣлый дрожати, достає конвульсіи и наконець умирає.

Матокъ збôжевыхъ уживають у насъ такожь яко добрый и нѣчого не коштуючій спосôбъ на мухи. На то бере ся пушку або двѣ матокъ и варить ся ихъ въ двохъ або трохъ ложкахъ солодкого молока. Молоко стає тогды трохи червоняве и его выливаєсь на широку, мѣлку мысочку и ставить ся въ мѣсце, де найбôльше мухъ. Скоро лишь котра муха покушає того молока, то заразъ вôдъ него гине. Треба однакожь уважати, щобы таке молоко ставити десь такъ высоко, абы его не дôстала анѣ дитина, анѣ яке звѣря домашне, якъ кôтъ або песъ, а такожь щобы курята и другій дрôбъ не ѣли мухъ затроєныхъ матками.

заробокъ, а що грады не всюды бьють, то они можуть тымъ певнѣйше рахувати на зыски, хочь то що року инакше буває, разъ выбє градъ тутъ другій разъ де инде. У насъ бувають грады найчастѣйше въ повѣтахъ коломыйскôмъ, тернопольскôмъ, збаразкôмъ, бережаньскôмъ, бучацкôмъ, скалатскôмъ и чортковскôмъ. Въ 1888 бувъ градъ найбôльше въ Збаражчинѣ а само краковске товариство асекурацийне заплатило тамъ за шкоду 21.886 зр., але за то въ 1889 р. бувъ тамъ лишь слабый градъ а згадане товариство заплатило тамъ лишь 4.878. Колижь сего року асекурувалися тамъ тѣ самѣ люде, що рôкъ передъ тымъ, то видимо зъ того, якъ таке товариство може рахувати на зыски або страту. Небезпечнѣйшій вже повѣтъ тернопольскій. Тамъ заплатило краковске товариство асекурацийне за шкоду въ 1887 р. 12.181 зр., въ 1888 р. вправдѣ лишь 1.650 зр. але вже въ 1889 р. знову 11.528 зр. Колижь теперь найбôльша пора градôвъ, то для господарêвъ есть одинока лишь рада на то, нещастє забезпечуватись вôдъ него въ такихъ товариствахъ, котрî платять вôдтакъ за шкоду.

К.

Вôдозва.

П. Т. Родимцѣ!

Питомцѣ гр. кат. ґенер. семинаріи духовнои у Львовѣ рѣшили выдати ще до кôнця липня с. р. „*літературно-наукову збôрку*“. Змѣстъ єи будуть становити оповѣданя, поезіи и статьѣ науковî, въ обемѣ 7 до 8 аркушѣвъ друку звычайнои 8-ки.

Не розпоряджаючи великими средствами матеріяльными, мы не въ силѣ стягнути ся на те, щобы покрыти розмѣрно великî кошты накладу. Тому то вôдзываємо ся до Васъ. П. Т. Родимцѣ, и просимо, щобы зволили численною предплатою пôдпомогти выдане згаданои „Збôрки“. Предплата не дорога, 50 кр. за примѣрникъ, 56 кр. зъ пересылкою почовою, та 66 кр. рекомендовано.

Не потребуємо й згадувати, якои ваги есть кожде выдавництво въ исторіи семинарского житя. Свѣтскимъ академікамъ бôльша спромога, — мы-жь роками дожидаємо доки кинена середъ мурôвъ гадка не олицетворить ся. Числимо отже, що П. Т. Публика не перейде надъ нашимъ голосомъ до порядку дневного. Мы вѣримо въ успѣхъ — и въ его имя беремо ся за дѣло.

Предплату просимо присылати найдальше по конець червня с. р. на руки п. Мих. Проскурницкого, богослова IV року, ул. Коперника ч. 36. По выданю цѣна „Збôрки“ значно пôднесе ся.

Львôвъ 25 мая 1891.

За комітетъ редакційный:

Дмитро Іосифовичъ. *Павло Кудрикъ.*

ТЕЛЕГРАМЫ.

Вѣдень 28 мая. На вчерашнôмъ засѣданю комісіи буджетовои, заявивъ ґр. Таффе, що внутрѣшный ческій языкъ урядовый есть неможливый, бо адміністрація мусить вести ся въ нѣмецкôмъ языцѣ.

Прага 27 мая. Архікн. Альбрехтъ оглядавъ вчера пополудни выставу. Люде утворивши Архікнязеви шпалѣръ витали его грôмкимъ: „Слава!“

Парижъ 28 мая. Арештовано тутъ Фушера, шурина Тріпонета, за участь въ справѣ зрадженя тайны фабрикаціи меліниту.

Петербургъ 28 мая. Вчера оголошено указъ царскій о збôльшеню числа официрôвъ и воякôвъ въ ополченю.

Берлинъ 28 мая. Правительство заповѣло въ соймѣ прускôмъ, що мыто вôдъ австрійского збôжа буде вôдъ лютого 1892 р. знижене о 3 и пôвъ марки.

Бѣлградъ 28 мая. Королева Наталія предложить радѣ державнôй протестъ противъ свого выдаленя.

Парижъ 28 мая. Палата пословъ ухвалила проєктъ закона, пôсля котрого мають бути всѣ хрѣпости на случай войны заосмотренî въ муку на два мѣсяцѣ.

Торгъ збôжемъ.

28 мая	Львôвъ	Тернопôль	Пôдволочиска	Ярославъ
Пшениця	9.25 10.50	8.50 10·—	8.15 10.10	9.25 10.50
Жито	6.80—7.50	6.65—7.10	6.60—7.25	7.——7.60
Ячмѣнь	5.75—6.60	5.25—7.—	5.50—6.30	5.75—7.25
Овесъ	7.25—8.—	7.——7.50	6.85—7.50	7.50—8.25
Горохъ	—.——.—	6.— 10.—	6.— 10.50	6.30—9.75
Выка	—.——.—	—.——.—	—.——.—	—.——.—
Рѣпакъ	12.50 13.50	12.50 13.25	12.25 13.30	13.—14.—
Хмель	—.——.—	—.——.—	—.——.—	—.——.—
Конюшина чер.	42.—52.—	41.—48.—	41.—47.—	42.—52.—
Конюшина бѣла	—.——.—	—.——.—	—.——.—	—.——.—
Оковита	15.—15.50	—.——.—	—.——.—	—.——.—

Все за 100 кильо netto безъ мѣшка.

Хмель ôдъ —·— до —·— за 56 кильо.

Оковита готова за 10.000 літр. пр. loco Львôвъ ôдъ 15·— до 15·50 зл.

Вôдвѣчательный редакторъ: Адамъ Креховецкій.

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.